

Leto XIX.

V Ljubljani, januar, februar 1916.

Št. 1, 2.

Leto XIX.

Leto je dolgo, veliko jih pa kmalu mine. Kako resničen je ta narodni pregovor! S številko XIX je že zaznamovan letošnji letnik »Slov. Čebelarja«, in če se ozrem nazaj, se čudim, kdaj je minilo osemnajst polnih let, odkar se je rodil naš »Čebelar«. Zibka mu je bila precej toplo postлана, zakaj čebelarsko društvo: njegova mati, kmetijska družba in deželni odbor: njegova botra — vsi so skrbeli zanj, da se je razvil v zdravega dečaka, in danes je krepak mladenič osemnajstih let. In društvo? Tudi to je postalo — če rabimo zopet prisposodobno — iz male punčke močna mati, ki je rodila tri zdrave otroke: štajersko, koroško in primorsko čebelarsko društvo.

Prišel pa je vojni čas! Več sto čebelarjev-društvenikov je zapustilo svojce in svoje čebelice — med njimi tudi več dobrih in najboljših sotrudnikov — in stopilo na branik domovine. Koliko jih je že padlo junaške smrti, zdaj še ne vemo. Pač mnogo, zakaj smrt maha na široko, in za njó so nakopičene velike redi. Na mesto odsotnih sotrudnikov »Čebelarja« so nastopili drugi, novi. Hvala jim za njih požrtvovalnost! Ali kje so čebelarji, ki bi vstopili v vrzeli v vojni se nahajajočih tovarišev? Teh ni! Pač, dovolj jih je, samo — mrzli so. Teh, dragi čebelarji-društveniki, se usmilite — vsak svojega soseda — in jih ogrejte za našo stvar!

In še nekaj. Razen »Kmetovalca«, ki ga pa izdaja premožna kmetijska družba in v blizu deset tisoč izvodih, ga ni strokovnega lista v tem obsegu, kakor je »Čebelar«, za tako nizko ceno, in to v sedanjih razmerah, ko se je vse: papir, tisk, izdelovanje klišejev za podobe i. dr. tako podražilo. In še za te uboge tri kronce se pusti marsikdo od blagajnika celo leto prositi, lepo prositi. Storimo takoj vsi svojo dolžnost!

Urednik.

Čebelarska opravila.

Blatačan.

a) Izzimljenje čebel.

Solnce: Podaj mi ljubica roko,
pod milo pojdeva nebo.

S. Jenko.

Zum! zum! zum! Takoj so vse čebelice na nogah! Proč torej senčnice, proč zapahe, proč vse, kar bi izlet oviralo! Okrog čebelnjaka pa prične kmalu prijetna godba, zum, zum, zum! Dan prvega izleta je za čebelarja dan veselja. Pa tudi čebelice so ga vesele, saj slutijo skorajšnjo rešiteljico — bližajočo se pomlad.

»Pogledi nad sabo jasne višave,
pogledi solнца nebeškega plam,
pogledi brstja dreves in planjave:
al' ni vse vesele pómladi znam?«

Fr. Levstik.

I.

Prvi izlet ni povsod istočasen; odvisen je seveda od krajevne lege čebelnjaka. V solčnih krajih je že februarja, da, ponekod celo že januarja, v senčnatih krajih se nudi prilika včasih šele marca. Tudi zime so različne. Včasih je solčnih in toplih dni mnogo, tako da se čebelice lahko izprašijo. Dostikrat pa zima ni posebno huda, kljub temu pa ni niti enega solčnega dne. Sicer pa obilo zimskih izletov ni ravno dobro, zakaj čim več izletov, tem več nemira in tem večja poraba živeža in tem zgodnejša vzgoja zalege, ki zanjo sedaj še niso ravno ugodni življenjski pogoji. Zima še lahko pritisne enkrat in škode je hitro dovolj.

Močni plemenjaki prično gojiti že mesca februarja¹ zalego, ki se množi z bližajočo se pomladjo. Stem pa je zimski počitek končan in čebele porabijo mnogo živeža, deloma zase, deloma za zalego. Vsled zaužitega živeža pa se nabere v črevescih čebel vedno več neporabnih snovi, ki jih morajo iztrebiti. Izčistijo se čebele potom izleta zunaj panjů. Za to porabijo prvi ugodni dan. Nemir, prehlajenje, slaba hrana, vse to vpliva na čebelice, da blata do izleta ne morejo zadržavati, marveč se izpraznijo v panju (griza).

Ob času splošne trebitve leži okrog čebelnjakov v bolj senčnatih krajih navadno še sneg. Treba ga bo pravočasno odkidati za par metrov ali pa posuti s pepelom, plevami itd., da čimpreje skopni. Mnogo čebelic pade pri prašitvi na tla, bile bi sicer vse izgubljene. Letos ponekod tega ne bo treba, ker je itak kopno. Po končanem izletu poberi pred čebelnjakom ležeče otrple čebelice, pokropi jih z medeno ali sladkorjevo vodo in pridene potem kakemu ljudstvu: »Spomladi vsaka čebela krajcar«, pravi pregovor.

¹ Pred leti sem našel v nekem »dunajčanu« dne 8. januarja že za dlan veliko ploskev pokrite zalege in še precejšnji kolobar nepokrite in jajčec. — Op. urednika.

Pri izletu opazujmo čebele! Hitro, veselo izletavanje, živahnost in vestnost straž je dobro znamenje. Nasprotno pa so počasne in žalostne kretnje sumljive. Bržkone so čebele lačne. Vstavi jim ogrete in na tretjino odprte satnike. Črez 14 dni ponovi. To delo prav lahko izvršimo v panjih s premakljivo stavbo; pri kmečkih bo to težje, a vsekako staviš manjše kose tudi tukaj lahko, posebno pa, ako nepotrebne satnike izlomiš ali izrežeš. Nekaterim panjem pomagaš tudi z balonom od zgoraj. Zapomni si: »Kdor hitro da — dvakrat da!«

Ako se vračajo pri prašitvi nekatere čebele napihnjene in težke ter se ne morejo izprazniti, tedaj trpe na zaprtju. Takemu ljudstvu treba podati mlačne medene vode, ki v nji raztopimo grenke soli, za lešnik na pol litra tekočine.

Nemirno tekanje pri žrelu znači — brezmatičnost; istotako močno nemirno šumenje po izletu.

Temnorjavi madeži med žrelom in pred njim kažejo grižo. Znotraj po stenah in satovju najdeš enake madeže. Pokladaj topel razredčen med ali sladkor, da bodo čebele bolj izletavale in se do dobra očistile. Pozneje, kadar postane topleje, preseli ga v čeden, segret panj, nečedne satnike pa zamenjaj z novimi.

II.

Dan izleta je prvi ugodni čas, da se panji pregledajo in osnažijo. Močni, zdravi panji se lotijo takoj že sami čiščenja. Mrtve čebele in druga drobovina se odstrani, a natančno pregleda, ni li morda med mrličii celo matice. Vestnemu čebelarju se tega ni treba ravno bati, zakaj odstranil je bil že v jeseni stare matice, mlade pa le redkokdaj poginejo same. Zgodi se pa pri kmečkih panjih pogosto, da postane panj brezmatičen, to pa radi tega, ker poduše v jeseni navadno težke panji z mlado matico, dobre roje »prvce« pa pustje za pleme. Ako smo položili na dno panjev v jeseni lepenko, imeli bomo pri čiščenju lahko delo.

Kosci strjenega medu na dnu so znak, da ljudstvo trpi žejo. Napoj žejne! Zgodi se to najlaglje s strdeno vodo, ki jo vstavimo s satom v panj. Seveda treba panj zopet enako kot prej zapažiti. Iz panjev s premakljivim satjem odstraniš ob tej priliki lahko plesnive satnike. Sicer pa ne stikaj mnogo po panjih, ako je izlet zgoden; le neobhodno potrebna dela izvrši! Vsako nepotrebno motenje je škodljivo.

Čebele po prvem izletu rade še malo podremlejo, to tembolj, ako se je ta vršil zgodaj, kakor ponekod letos že začetkom mesca januarja. Privoščimo torej čebelam nekaj časa zaželjeni mir.

Mehák si veter igra črez planine,
na griču počiva spet solnčece,
studenec brez leda se vije v ravnine,
vijole po vrtil razsipljejo se.

Fr. Levstik.

Po prvem izletu pa se prične vedno bolj in bolj razvoj zalege, kakor to ravno pripušča ugodno vreme in razvoj v naravi. Zatem pa se s svojimi ljubljenkami vidimo še večkrat, posebno v marcu, ko jim narava že z marsičem postreže. Marec je včasih že jako ugoden mesec in v solnčnih legah nudi obilo obnožine. To je za razvoj ljudstva velikega pomena, zakaj sveža obnožina posebno pospešuje polaganje zalege. Kraji, kjer je mnogo leskovja in vrbja, pripomorejo ob normalnem vremenu do jako zgodnjega razvoja ljudstev. Naraščajoča zalega pa potrebuje mnogo hrane, in pomanjkanje gre vedno na njen račun. Gledati je torej treba, da ljudstva posebno sedaj ne trpe lakote. Čim več hrane, tem boljši razvoj zalege. Jesenska požrešnost čebelarja po strdi se sedaj bridko kaznuje. Še je čas, da popraviš jeseni storjeno napako. Pomačaj slabičem, kot je bilo prej povedano; le redkokrat daj, a tedaj obilno. Slabiči si jako opomorejo, ako se jim da na noč 1—2 kg raztopljenega sladkorja, najboljši je kandis, potem pa mir! Za nekaj časa potem so varni pred lakoto. Zalega rabi pa tudi toplote. Panji pusti dobro zapažene! Nekateri čebelarji celo zožujejo radi tega prostore v panjih. Pri Žnidersičevih panjih bi mogli to storiti z desko, ki jo vstavimo mesto satnika.

Al' sever in burja se bosta vrnila,
vijolam samotnim umorila cvet,
ti žalostna bodeš polje popustila,
če bo prizanesel ti mraz in led.

Fr. Levstik.

Marec in njegov sosed april sta pa tudi zelo hudomušna in nevarna mesca. Če je danes vroče, da lahko hodimo brez suknje, je jutri gotovo mraz in metež. Najnevarnejši v tem času pa so hudi vetrovi, ki uničijo več čebel, kot se jih nadomesti potom zalege. K izletavanju sili pomanjkanje vode. Ako blizu čebelnjaka ni vode, skrbi na primeren način (posoda z mahom) za napajanje. Tudi s svežo obnožino posebno slabičem lahko postrežeš, ako bi bilo vreme za izletavanje posebno neugodno.

III.

Čas po prašitvi, posebno pa april je za čebele jako važen, in odvisen je za celo leto ves uspeh od tega, kako ravnaš v tem času z njimi. Radi tega treba poznati vsako ljudstvo do dobra. Izkušen čebelar jih je spoznal že pri prvem izletu, začetniki pa naj jih potem pri sledečih še skrbno opazujejo in popravljajo nedostatke. Česar pri prvem izletu ni bilo mogoče docela izvršiti, to storimo kasneje ob ugodnem vremenu. Odstranijo naj se vsi prazni in v panju nepotrebni, kakor tudi plesnivi in nepravilno izdelani in trotojski sati, tako da ljudstvo ostale sate lahko zasede in prostor laglje ogreje. Satov z zalego ne jemlji iz panjů in sploh gnezda ne razdiraj in ga ne izhlajaj! Po reviziji, ki ne sme trajati dolgo, da ne uide preveč gorkote, zapažimo panji zopet. Največji najdeni pregreški bodo:

a) V panju je premalo hrane. Kako odpomoči lakoti, oziroma pomanjkanju, je bilo že opisano. Seveda je to odvisno od vremena in slučaja. Ljudstvo že lahko pogine tudi pred prašitvijo. Navadno se pa to zgodi šele potem, vsled prehrane obilne zalege. Pameten čebelar ne pusti stradati svojih čebelic in jim v jeseni ne odvzame vsega; primanjkljaj nadomesti s sladkorjem. Zgodi se pa tudi pogosto, da ni dobiti neobdačenega sladkorja pravočasno. Potem je bolje, da žrtvuješ nekaj več vinarjev in kupiš sladkor pri kakem trgovcu. Tako se varuješ nesreče v vigredi.

b) Prezimljena ljudstva so slaba. Kadar postane vreme ugodno, združi slabiče, ohrani pa mlajšo matico. Bolje je en dober panj kot trije slabiči! Pomagati slabičem v tem času s satniki z zalego, ki bi jo odvzeli močnim panjem, je velika napaka. Z odjemanjem zalege škodujemo močnemu, slabiču pa ne koristimo, ker zalege itak ne more zasesti.

c) Ljudstva so brezmatična. Pri združitvi slabičev nam ostane navadno mlada matica, ki jo lahko porabimo drugod, n. pr. pri brezmatičnem panju. Seveda pomagamo le ljudstvu, ki je še mnogoštevilno, sicer pa ga združimo s slabičem. Združitev naj se vrši le v toplih dneh.

Kar se je pri izletu pokazalo sumljivega, pri pregledovanju panjev zapazilo, kakor vse tozadevne ukrepe za odpomoček naj čebelar vestno zapisuje v poseben dnevnik, ki ima v njem vsak panj svoj list. Tako si sčasoma spišeš sam najlepšo čebelarsko knjigo izkušenj, katere za najvišjo ceno tudi ne moreš kupiti.

Zadnja prošnja čebelarja pa je sedaj:

»Ognéjo naj tvojih perot se vetrovi,
da sever bi tebe nikdar ne moril!
Prijazni vhažali naj bodo ti dnovi,
za mlajem naj mlaj se ti slaček rodil!«

Fr. Levstik.

Čebelarstvo na Kranjskem pred stopetdesetimi leti.

Napisal Ivan Anton Scopoli.¹ Prevedel Makso Pirnat.

Prvo opazovanje.

Na Notranjskem gojé čebele z manjšim dobičkom in neizdatneje kakor drugod. Vzrok temu so kamniti, nerodovitni hribje, silna besnost vetrov, pomanjkanje gozdov in suha, kraška tla. Odtod nerodovitna

¹ Annus IV. historico-naturalis. I. Dissertatio de apibus. (Str. 1—47.) 1770. — Scopoli je bil od l. 1754.—1767. rudniški zdravnik v Idriji. Popisal je prvi kranjsko floro. Op. pis.

polja in revni, razkropljeni rovtarji, ki so pogosto prisiljeni prodati celo panj, ki jih imajo. K temu se še pridruži ona prokleta navada, čebele moriti, od katere ne more biti nikdar nič pogubnejšega. Kaj moremo torej pričakovati od teh nevednih in od revščine stiskanih ljudi? Bodisi da te ljudi z grožnjo priganjaš, bodisi z darili vabiš, bo isto. Poljedelstvo povzdiguje prostost, zatira pa nasilnost zakonov, ki se pa morajo prilagoditi posebnemu značaju vsakega podnebja in prebivalcev. Tukaj imajo tudi navado upravitelji veleposestev, da silijo podložnike, da naj prodajajo med samo njim, ne pa drugim, vsled česar se dogaja, da trgovci prodajajo vsled strahu to blago gospôdi za ceno, katerokoli ta določi, in da sami ne morejo začeti koristnejše kupčije. Trdijo celo, da je to v prid državni blagajni, ker se na drug način težko iztirja gosposki davek. A lahko bo razvidno, da je ta izgovor prazen, ako pomisliš, da se morejo ti zasebni monopoli razširiti tudi na one, ki morajo na drug način plačati davek, in da je isto, ako oskrbnik iztirja od podložnikov blago, ali posreduje za ceno pri prodajalcu.

Drugo opazovanje.

Gorenjska ima bolj spretne in mnogoštevilnejše poljedelce. Prijetno je videti, kako marljivo tukaj vsak dan odstranjujejo na panjevi bradi led, začetkom februarja panji marljivo očistijo od mrtvih trupel in dajajo čebelam primerno hrano dvakrat na teden, dokler ne začno cvesti slive in črešnje. V višjih krajih prenašajo panji po končani košnji v tiste kraje, kjer obilneje posejana ajda napolni polja z medovitim cvetjem. Plačajo torej varuhom gotov denar, seveda z velikim dobičkom, ker vozijo domov svoje panji, ki so, prej brez medu, obloženi s tem sladkim sokom. Ta množina medu pa se ne pridobi samo s pridnostjo, ampak često tudi z nepoštenim ropom; kajti duh medu, ki se širi iz drugih panjev, vabi lačne čebele, vsled česar nastajajo tatvine in borbe. Vsled tega je ponekod prepovedano, da podložniki ne smejo sprejemati tujih panjev, razen če imajo potrebno množino medu.

Tretje opazovanje.

V vipavskem okraju se je opazilo večkrat, da sta dva panja dala sedem do osem rojev tekom enega leta. Precej toplo podnebje, ki se nahaja tukaj, in številno dišeče cvetje na bližnjih gričih posebno ugaja temle žuželkam. Izletavajo namreč zgodneje, zimsko spanje nastopa kasneje, in raditega pomnožujejo laglje kakor drugod svoj zarod. Zato je obžalovati, da je tu le tako malo čebelnjakov, dasiravno bi prebivalci od teh lahko imeli večji dobiček, kakor pa od onih, ki radi suhih tal in silnih vetrov prav pogostokrat varajo nado gojiteljev. O, da bi pač višji dali dober zgled in pokazali podložnikom pot, po kateri bi si lahko zmanjšali siromaštvo, ki jih tare.

Četrto opazovanje.

V alpskih krajih kranjske dežele dajejo čebele manjšo množino medu, toda več rojev, nasprotno pa v bolj ravnem delu (iste dežele) večjo množino voska in medu, toda svojega zaroda ne množe posebno. In to je edini vzrok, zakaj se v višjih planinskih krajih prodajajo panji ceneje, kakor drugje. Tudi vlažno in deževno vreme bolj ugaja razmnoževanju, kakor pa suho. Izmrjejo tudi tukaj lahko one čebele, ki se jih, navajene milemu podnebjju, hitro prestavi v mrzlejše kraje, tako da je gotovo, da se mora korist, ki jo čebele prinašajo čebelarjem, sploh pripisovati ne samo njihovi pridnosti, ampak posebni kakovosti vsake pokrajine.

(Dalje prih.)

Barvanje in slikanje končnic.

H. Peternel.

Menda ni izkušenega čebelarja, ki bi bil proti barvanju sprednjih koncev panjev. Nočem načeti vprašanja, s čim in ali se ima panj od zunaj prevleči, in se hočem omejiti na sprednji konec panjev, ki gleda iz čebelnjaka. Ta del panjev je umestno prebarvati in po moji trditvi tudi preslikati.

Za prebarvanje končnic je najboljša barva iz lanenega olja z malo primesjo firneža. Barva v samem lanenem olju gre pregloboko v les in ni dolgo svetla, če je v barvi preveč firneža, pa barva prerada odleti. Nikdar pa ne smemo pridejati barvi terpentinovega olja, ker taka barva že v prvem letu poka in odleti.

Prebarvanje končnic nudi čebelarju dvojno korist. Prvič postane vsled barvanja les nedovzeten za razne vremenske vplive. Neprebarvan les poka, se rad krivi, ob vlažnem vremenu se napenja in ob suhem vremenu se krči. Ostali deli panjev so pri nas običajno kriti, ker čebelarimo povečjem v čebelnjaku, edino končnice so izpostavljene solncu, dežju in vetru. Kdor je videl, kako izgleda panjeva končnica, ki ni bila prebarvana, po enem letu, če je bila izpostavljena vsem vremenskim nezgodam, bo vprihodnje rad utrpel tistih par vinarjev za prebarvanje končnic.

Druga korist prebarvanja panjevih končnic je, da zamorejo čebele po barvi spoznati svoj panj. Ta stari nauk ima svoje nasprotnike, izmed katerih gredo nekateri tako daleč, da trdijo, da čebele prav nič ne gledajo na barvo panjů. To je pa naravnost neresnično. Kolikokrat sem preložil vsebino panjů v drug panj in se prepričal, da čebele dobro ločijo vsaj nekatere barve. Čebelar Kuntsch piše v svoji knjigi, da čebele ločijo svetlo barvo od temne, zato svoje panji prebarva svetlosivo in temno, kar mu zadostuje. Gotovo to zadostuje čebelarju, ki čebelari v visokih in širokih panjih, a pri nas čebelari večina čebelarjev v panjih z malo končnico, in nikakor ne zadostujeta dve barvi.

Kakor vsak čebelarški nauk, tako sem tudi nauk o ločenju barv po čebelah mnogo let praktično preiskaval in hočem v sledečem bralcem poročati o svojih izkušnjah.

Izmed raznih barv ločijo čebele nekatere gotovo vedno in ostro, druge pa vsaj ostro ne, ali pa sploh ne. Vsekakor ločijo čebele vedno svetlorumeno barvo, to je barvo, ki jo ima veliko medečih cvetov, tisto rumeno barvo, ki je v cesarski zastavi, ne ločijo pa tako one barve, ki jo imenujemo zemeljsko rumenico. V vsakem slučaju spoznajo čebele tudi svetlomodro barvo, to je barvo vedrega neba, ki je zopet barva veliko medečih cvetk. Vse druge barve pa ne ločijo čebele posebno ostro od svetlosive, ako so svetle, in ne od črne, ako so temne. Torej ločijo čebele, malo ali prav nič: svetlozeleno barvo od svetlosive, temnozeleno od temnordeče ali črne itd.

S tem seveda ni rečeno: pojdi, preslikaj panji: rumeno, modro, sivo in črno; ne, nikakor ne! Druge barve naj se rabijo za človeško oko, a pri razvrstitvi panjev naj vsak računa s tem, da čebele nekaterih barv ne ločijo ostro od drugih. Bela barva je prebleščeča, črna prepušča zelo vroče solnčne žarke, torej je rabiti ti dve barvi samo kot znamenja na končnicah, ki so povečjem prebarvane z drugo barvo, kar velja tudi o temnozeleni barvi.

Bolje nego barve same pa spoznajo čebele obliko predmetov. Svetel predmet na temnem ozadju ali narobe, ravnotako ostrokotna ali okrogla pega in razne mešanice svetlih in temnih barv ali barvnih trakov so čebelam zanesljivi vodniki, da najdejo svoja bivališča. Na pobarvanem panju naj bo pri žrelu ali nad žrelom tako očitno znamenje.

Slovenske čebelarje je učila večstoletna izkušnja, da je umestno vsaj nekatere panji preslikati. Čebelarji drugih narodnosti in dežel niso imeli tako malih končnic, torej niso bila žrela panjev tako blizu drugo poleg drugega, torej ni bilo tako velike nevarnosti, da bi zgrešile čebele in matica svoj panj. A naši predniki so bili prisiljeni iskati si sredstva, da bi zamogli brez škode imeti v čebelnjaku prav na gostem panji, oziroma žrela panjev. Torej ne samo veselje do lepe vnanjosti ljubega čebelnjaka, tudi potreba je naše prednike prisilila, vsaj del panjev preslikati in te panji napraviti bolj očitvidne ljubim čebelicam. Pomešani med druge, le prebarvane panji so preslikani panji obenem vodniki za svoje čebele in vodniki za čebele drugih, le prebarvanih panjev. Kako lahko najdejo čebele svoj preslikani panj, ki je na njem nad žrelom naslikana bela hišica na temnozelenem ozadju, ali ki sta na njem naslikana dva skrateljna z dolgim repom in vilami, ki se nad žrelom trgata v peklensko-rumenem ognju za skopuhov mošnjiček!

Slovenci čebelarji! Čebelarji drugih narodnosti kar koprnijo od želje, da bi zasledili kaj zgodovinskega, narodno-lastnega v zgodovini svojega čebelarstva in se veselijo, ako dobijo kak izrezljan štor, v katerem so bivale čebele. Mi Slovenci pa imamo že to slabost, da ljubimo bolj tuje, nego domače, dasiravno je tuje velikokrat drago in slabo,

domače pa ceno in izborno. Priznati moramo, da stari panji naših dedov niso za novodobno čebelarstvo in da so edino še za kupčijo z živimi čebelami. Za čebelarstvo na med morajo biti panji večji, drugače opremljeni. S tem pa ni rečeno, da moramo z obliko panjů zavreči obenem, kar je dobrega in lepega v našem narodnem čebelarstvu. Da bi bilo barvanje in preslikanje končnic nepotrebno, ne bi smeli tega lepega narodno-čebelarskega običaja zavreči. Človek živi malo časa, in razmere posameznikom branijo, da bi si zajemali veselja z veliko žlico. Da bi ne imeli drugega, nego le veselje nad lepim pogledom na lice čebelnjaka, ki so v njem okusno razvrščeni lepo prebarvani in preslikani panji, bi se nam izplačali stroški za ohranitev narodno-čebelarskega običaja. A s tem, da prebarvamo in preslikamo svoje panji, imamo razen veselja še sladko zavest, da delamo v čast narodnega čebelarstva in si obenem zagotovimo boljše uspehe v svojem čebelarstvu. Kdo zamore trditi, da mu je vseeno, ali se mu oplemeni prva matica v panju, ali šele druga, ali tretja, ki jo je slej pridejal s trdom, ki ni kost od kosti, veja od veje ravno tega panjů, tega ljudstva?

Pripomba urednika: Nenadomestljiva škoda je, da se je pri prodaji čebel s panjovi vred prodalo v tujino tudi toliko deloma še izvrstno ohranjenih po 50, 100 in več let starih končnic. Dr. W. Šmid jih je nabral kot bivši kustos deželne muzeja v Ljubljani okrog 200, ki vzbujajo pri obiskovalcih muzeja občno zanimanje. — Ne tako številne, pač pa mogoče še lepšo zbirko takih končnic ima gosp. Avg. Bukovic. Ako ima kdo kako posamezno staro in kolikortoliko še dobro ohranjeno končnico, ki nima zanj posebne vrednosti, naj jo pošlje omenjenemu ljubitelju in zbiratelju čebelarških starin. Pa ne samo končnic, vesel bo kakršnekoli posebne starine, spadajoče v čebelarstvo, in bo za poslano rad dal primerno odškodnino. Na čebelarški razstavi, o kateri že tako dolgo sanjamo, nam bo gotovo pokazal te častitljive dokumente čebelarstva naših prednikov. (Naslov: Avg. Bukovic, Deželni dvorec v Ljubljani.)

O faceliji.

Nadučitelj Janko Vodopivec — Kamnje.

Povod naslednjim vrstam mi je dal Močnikov članek »Izboljšanje čebelne paše« v štev. 8—9 lanskega »Čebelarja«, kjer se piše o faceliji.

Facelija in ne facelija, to se je že večkrat razmotrivalo na dolgo in široko. Nekateri so za njo, drugi zopet proti njej.

Jaz, se ume, kot čebelar ne morem biti proti njej. Iz lastne izkušnje se pa tudi ne morem mnogo ogrevati za njo. Dovolite par besedi iz moje izkušnje o tem.

Bilo je leta 1900, ko sem prvič čital na dolgo in široko hvalo o faceliji v nekem strokovnem časniku, izhajajočem v Würzburgu na Nemškem.

Iz popisa sem bil docela uverjen, kako imenitna rastlina je to za čebelarje in kako nedosegljiva za govedo in prašičjerejo.

Tedaj nemudoma skličem (kot predsednik) odbor vinarskega in sadjarskega društva, pa — gotovo — na dolgo in široko pojasnujem to novo, iz Amerike izhajajočo rastlino, ki bi bila po vrednosti nedosegljiva za živinorejo.

Ni dvoma, da bi se odborniki ne ogreli za kaj tako imenitnega — in naročiti se ima takoj 17 kg semena te nove rastline. To seme se je razdelilo med odbornike, ude in druge, ki so želeli prejkoslej vpeljati ta novi rastlinski čudež.

Priporočalo se je za prvič posejati jo na boljšo zemljo, ker — dasi sem bil povsem prepričan o dobrem uspehu — sem se bal razočaranj.

Lahko se uvidi, da čebele donesejo s pridom kaj domov, le če imajo cvetja v ogromni množini. Male vrtné lehice se sploh nima upoštevati za omembe vreden donos. Posejalo se je tedaj to novo, prehlajeno rastlino na različne njivice.

Težko pričakovane rastlinice so pogledale v beli svet brez pomanjkanja, in prvi pogovor, kadarkoli smo se sešli, je bil o naši faceliji. Da sem vsak dan ogledaval, kaj in kako bo to izgledalo, je umevno.

Še preden je rastlina dorastla, mi neki, prej za facelijo vnet odbornik omeni, da bo težko kaj s to rastlino, ker živina je noče jesti. Jaz sem izkušal pripraviti poizkuševalce do potrpljenja, in sem omenil, da bo živina mogoče rajša jedla posušeno facelijo — in počakalo se je s košnjo do popolnega cvetja.

Medtem sem pa sam pridno poizkušal privaditi svojo kravico na novo rastlino, za katero se je pa vsak dan manj ogrevala in jo izmetavala, akotudi sem jo mešal med drugo krmo.

Torej bilo je razočaranje, in sosedje niso bili nič kaj zadovoljni ter so za vedno opustili to poizkušano rastlino, ker se je vsem slabo obnesla. Vendar jaz sem še prihodnje leto preoral isto zemljišče in zopet posejal facelijo brez gnojitve. Izkalila je polnoštevilno kot prvo leto, je pa v rasti precej zaostala za prejšnjim letom. Izkušal sem z njo zopet krmiti kravico, ki je jo kakor prej odmetavala. Čebele so jo pa le pridno obletavale, ali v tako mali množini (10 a) se ni bilo nadejati bogsigavedi kakega donosa.

Ker torej za krmo ni bila, sem jo pustil nepokošeno, da je odcvetela, se osušila, vsejala in se zdrobila na njivi.

Tretje leto nisem več rahljajl njive. Facelija se je sama zasejala, sama vzklila, in ker je trava gosto zarastla, je sama pojemala in le malo še gospodarila, četrto leto pa je docela izginila. Jaz sem bil vesel, da imam vsaj dobro travo na njivici.

Skoraj enako se je godilo 6 let pozneje mojemu tovarišu in kolegu učitelju v Žabljah.

Nisem proti temu, da se poizkuša s facelijo, ker res medi dobro; — ali nima tolike vrednosti, da bi jo samo radi cvetja pustili cela polja.

Ako vzamemo v poštev navadno deteljo lucerno, ima ta letno najmanj trikrat toliko izvrstne krme, kakor bi zrastlo na isti njivi revne facelije.

Gospodje čebelarški tovariši pa ne obsojajte tega mojega spisa in mene, da sem morda proti napredku. Ne, ravno nasprotno želim, bojim se pa, da se s takimi poizkusi, ki se ponesrečijo, izgubi veselje do daljnega izboljšanja čebelne paše.

Dolžnost čebelarjev je, da izkušajo pomnožiti čebelno pašo z medunosnim cvetjem. To je pa izvedljivo le, ako ima v resnici kmetovalec ali posestnik zemljišča korist od dotičnih rastlin. Vsak drug poizkus se izjalovi, zlasti če imamo opraviti z rastlino, ki je bolj nežne narave in zahteva dobro zemljo, kakor je naša facelija.

Gotovo se vsak nato vpraša, kaj li nam je tedaj početi? O tem pa kaj v prihodnji številki.

Cena medu.

Iv. Jurančič.

Že staro vprašanje je ta predmet in še danes ni rešeno, da, celo bolj pereče še postaja vsled vedno rastoče draginje. Da bi se glede cen čebelnih pridelkov prišlo do kake edinosti, je to seveda prva naloga naših organizacij, a dozdej so imele iste polne roke strokovnih, izobraževalnih teženj, zato še do tega ni prišlo; v zadnji dobi pa nam je vojno stanje prekrizalo vse širše delovanje.

Vsako leto se ponavljajo slučaji, da boljši čebelar ve svoje blago ceniti, časovnim razmeram primeriti ter po primerni ceni prodati; začetnik pa — revež — ne pozna vrednosti, ne kakovosti, torej tudi ne cene, pa poseže prenizko ali previsoko. V prvem slučaju oškoduje sam sebe ter dela sitnosti še drugim čebelarjem, ker »ceno kazi«; ako pa stavi previsoko ceno, si otežkoči prodajo in, kar je dandanes še hujše: v krajih, kjer je tudi za med določena maksimalna cena — zapade kazni. Pri nas na Štajerskem namreč smo tako srečni, da imamo maksimalno ceno za med 3 K. Pred izdajo tega odloka pa so bili nekateri že pri ceni 3 K kaznovani zaradi navijanja cene! — Mi čebelarji bi po strokovnjaško sodili, da s tem vendar ni rečeno, da je vsak med vreden 3 K, ali da je vsak med s 3 K že po svoji kakovosti dovolj plačan. Da se je visoka vlada pri tem morala ravnati po svoji najboljši previdnosti, je umevno; saj vem iz lastne izkušnje, da — splošno rečeno — oderuh hoče tudi najslabše blago prodati po »maksimalni ceni«. Takih bi med čebelarji sploh ne smelo biti, in vendar, prosim, slučaj! Rekel mi je večleten, gmotno izvrstno podprt čebelar: »Zdej je maksimalna cena za med 3 K, torej ga ceneje ne prodam«. »Stoj, prijatelj«, sem rekel, »ker se noben med ne sme dražje prodati, zato velja ta cena za najfinejšo vrsto; ali je pa tvoj med res tak?« Odgovor je — izostal.

Da ta najvišja cena medu ne odговarja razmerju cenam drugih živil, oziroma splošni današnji draginji, naj dokazuje naslednji slučaj. Že pred dobrimi desetimi leti mi je povedal neki nadučitelj, da je prodajal med po 2 K 40 v do 3 K ter dobil iz paviljončka osmih »avstrijcev« (paviljon je stal takrat 70 K) letno po 200 K. Seveda je bil to izvrsten med, a bilo je še v tistih časih, ko se je plačalo za 1 kg govedine 80—90 vin. Po tem razmerju blagovoli c. čitatelj pre-sojati sam!

Na kvaliteto, oziroma vrednost, po domače rečeno, priljubljenost medu vpliva v prvi vrsti rastlina, od katere izhaja, potem zemlja in naposled nič manj podnebje; zato je kakovost medu v raznih krajih različna. Po kakovosti se kajpada ravna tudi vrednost, zato hočem podati tukaj nekako klasifikacijo, t. j. razvrstitev medu po vrednosti, in sicer po dobroti navzgor:

1. Med od jesenskega vresja, od smreke, od kostanja.
2. Ajdov med, gozdni med (od raznih dreves, ne samo od smreke).
3. Spomladni med; od sadnih dreves, raznih vrtnih in poljskih cvetlic.
4. Poletni med; od lipa, od akacije, od travniških cvetlic.
5. Planinski med.

Na vprašanje glede cene bi z ozirom na zdravilno in redilno vrednost napram drugim živilom odgovoril najkrajše takole:

Zgoraj pod št. 1 označeni med	1 kg					K 2'—
» 2	»	»	1	»		» 2'50
» 3	»	»	1	»		» 2'75
» 4	»	»	1	»		» 3'—
» 5	»	»	1	»		» 3'50

Blagovoli pa c. čitatelj razumevati, da le predlagam tukaj cene, nikakor pa nimam pravice jih določati. Tukaj navedene številke bi naj označile torej vrednost medu, kakršno dandanašnje razmere v naših krajih zahtevajo. Na ceno še vplivajo posebej razne krajevne, prometne in uporabne razmere. V posebno prometnih krajih, blizu večjih mest, kopališč, letovišč itd. se med veliko lažje in bolje proda, kakor drugod. V nekaterih krajih se ta ali ona vrsta medu bolj ceni, ker so je ljudje ravno vajeni, ali ker so druge vrste manj znane. Kot namizni med se navadno čišla le med svetle barve, četudi bi včasih bila kaka temnejša vrsta strokovnjaku več vredna. Za industrijske svrhe se vedno rajši rabi temnejši med, ki izvira od raznih rastlin, ne le od ene, ker je tak bolj aromatičen in veliko finejšega okusa. Splošno se pa o medu zamore reči kakor o vinu: Ta ceni barvo, drugi zlahtni okus. — Omeniti je še tukaj, da se kostanjev med kljub svoji lepi rumeni barvi neprimerno podcenjuje zaradi nekoliko grenkega okusa, ki mu pa s časom — v teku kakega pol leta — do malega mine.

Tukaj označene cene naj bi seveda veljale za »nadrobno« prodajo, ker kdor proda v velikem, skupno, mora — kakor znano — dati nekaj ceneje. Na podlagi teh primerov zamore vsakdo, tudi za druge krajevne razmere, ceno svojemu pridelku pravično urediti, tako da stopi z mirno vestjo pred javnost. Zasledujmo cene drugih živil in raznih neizogibnih potrebščin, ki so danes tri- do štirikrat tako drage, kot so bile pred poldrugim letom. Kadar bodo te cenejše, bomo tudi mi med ceneje prodajali. Kot splošno pravilo za razne časovne razmere naj nam pa velja: Med najslabejše vrste se ne sme ceneje prodati, kot za poldrugo ceno sladkorja. Ako stane sladkor 1 K, je najnižja cena za 1 kg medu 1 K 50 vin. Sicer dandanes to ne velja, ker se sladkor ni podražil sorazmerno z drugimi živili, ampak se je že takoj v začetku vojske določila stalna cena.

Ko doživimo še enkrat zaželjene mirne čase, bo med prvimi našimi nalogami tudi ta, da se nekako bolj uredijo cene medu. K temu bi zadostovalo, ko bi čebelarске podružnice vsaj četrtletno poročale centrali o vseh tozadevnih razmerah in pogojih ter bi predlagale še približno ceno. Na tej podlagi bi centrala ceno preračunala ter pašnim razmeram primerno določila in potem četrtletno v »Čebelarju« objavljala. S to akcijo bi se prometu z medom zagotovila neka enotnost, kakor tudi ugled; tistim »čebelarjem« pa, ki ne vedo svojih pridelkov ceniti, bi se vsakoletni uspeh čebelarstva izboljšal za lepe kronice.

Veselilo me bo, ako v dopolnitev teh vrstic pri prvi priložnosti še kdo iz drugih krajev izrazi tozadevno svoje misli in prepričanje.

Čebele in rastline v medsebojnem življenju.

P. Močnik.

Vsak človek, ki se zanima za življenje v naravi — in četudi nečebelar — je že opazil, da čebele ne obiščejo pri svojih poletih vsake cvetlice, ampak le gotove. Zakaj to, in čemu sploh obiskujejo čebele cvete?

Čebela je živo bitje in kot tako rabi hrano za preživljanje sebe, kakor vsega čebelnega zaroda. Te snovi pa si mora sama pridobiti. To stremljenje po pridobitvi živeža za obstoj tvori smer življenja vsakega bitja, torej tudi čebele.

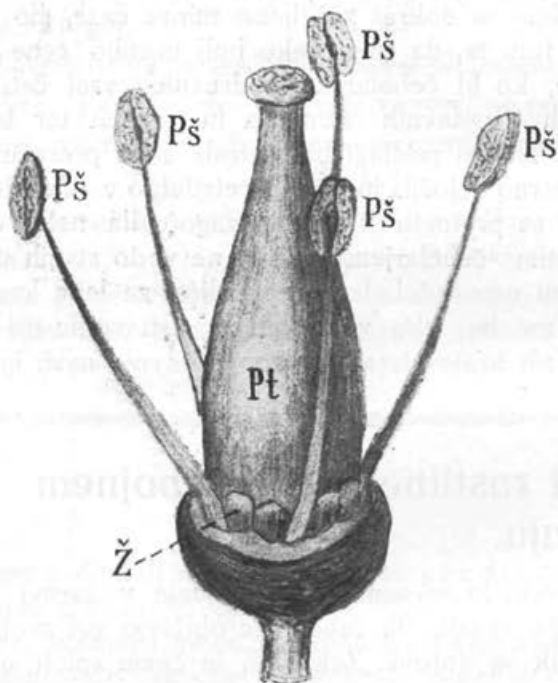
Kolikor raznih bitij, toliko raznoličnega živeža. To opazimo že celo pri bitjih ene in iste vrste. Čebela je v ožjem sorodu z oso, čmrljem, sršenom. Primerjajmo živež teh z živežem čebele! Edino, kar še imajo skupnega, je — nagnjenje do sladkarij. Dočim žive ose večjidel od sadja, použije sršen celò svojo sorodnico — čebelo.¹ Živež čmrlja je kolikor-toliko tudi čebelin.

¹ Osa tudi! — Op. uredn.

Živež čebel pa je, kakor ve to vsak čebelar, cvetni nektar in cvetni prah, kar si naberejo večidel po cvetju raznih rastlin. Vsled tega je čebela prisiljena obiskovati cvete, v katerih se nahajajo navedene snovi, njih živež. Kadar je letina dobra, si nabere tega lahko v izobilju, drugače pa je v slabih letih. Prisiljena je torej, da se prilagodi tudi slabim življenjskim razmeram. Na sladkih hruškah, ki leže pocepane po tleh, najdeš v jeseni lahko cele kepe čebel. Tudi viničarji ti lahko povedo kaj enakega.

a) Cvetni nektar.

Na dnu cveta, okrog ploda, se nahajajo žleze navadno na cvetnih listih, ki izločujejo sladko vodeno tekočino, takoimenovani nektar. (Glej podobo 1. in 2.) Zelo razločno se vidi to pri cvetlici cesarski tu-

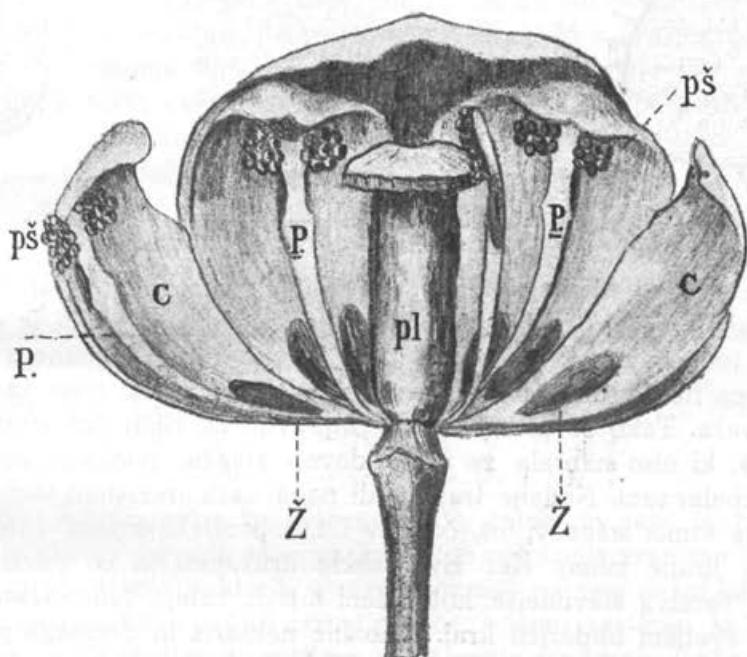
Cvet vinske trte: Pš = prašnice. Ž = žleze, ki izločajo nektar. (Cvetni listi manjkajo.) Pt = pestič ali plod, ki se v njem zaredi seme.

lipan (Kaiserkrone), ki izločuje kot grah velike kapljice. Nektar pa še ni strd ali med, to postane šele v čebeli, v strdnem mehurčku, ki je različen od pravega želodca in ki se nahaja takoj za požiralnikom. Cvetni nektar pozna skoraj vsak kmečki otrok; saj ga menda ni, ki bi ne bil srkal nektarja iz cvetov mrtve koprive, iz trobentic i. dr.

b) Obnožina.

Obnožina ali cvetni prah je za čebelo pravzaprav važnejši, nego nektar, zakaj ta vsebuje le malo dušikovih spojin, dočim se nahaja v

cvetnem prahu mnogo beljakovini podobnih snovi. Te snovi se rabijo za tvorbo čebelnega telesa. Prah je torej v prvi vrsti neobhodno potreben za preživljanje zalege. Pa tudi čebele-delavke ne uživajo same strdi, ampak mešanico s cvetnim prahom. Strdi željni človek gleda seveda nejevoljno neokusno »rjo« po celicah, posebno še, ako je namešana med strdjo. Ta »rja« je cvetni prah, ki ga nanosijo čebele kot obnožino v celice in ki je, pomešan s strdjo, hrana čebelam in zalegi. Brez cvetnega prahu je torej obstoj zalege nemogoč. Radi tega

Cvet češmina: Ž = žleze, ki izločujejo nektar. P = prašniki, ki na njih vise prašnice s cvetnim prahom. C = cvetni listi. — (Vse zelo povečano.)

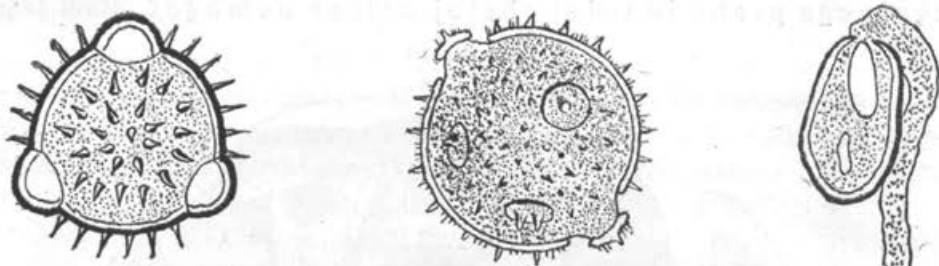
posebno v vigredi, ko je satje polno zalege, čebele posebno marljivo nosijo obnožino. Pa tudi pozno v jeseni se dosti trudijo za zgodnjo vigred, kadar še vsled neugodnega vremena izlet ni mogoč, v panju pa sto in sto glav, ki prosijo kruha!

Cvetni prah pada iz prašnic na čebelico, ako se dotakne prašnikov. Ker je živalca vsa kosmata, prah lahko obvisi na njej, tako da je včasih vsa rumena, kot bi se povaljala v rumeni barvi. Po obisku bučnega cveta so posebno lepe. Cvetni prah skrtači čebela raz sebe ter ga s pomočjo prvega in drugega para nožic spravi v koška, obrobljena s ščetinicami, ki se nahajata na bedrih zadnjih nog. Tako sedi obnožina, stlačena v lepa hlebčka, trdno v koških.

Pod drobnogledom ali mikroskopom se nam pokaže cvetni prašek različnih oblik. (Glej sliko!) Pred izsušenjem ali poškodbo je zavarovan

prašek z dvema kožicama, notranjo tanjšo in zunanjo debelejšo. Vode se prašek tako nasrka, da se močno napihne in naposled počí. Radi tega treba satnike z obnožino shraniti na suhem, da ostane cvetni prah nepokvarjen.

Da nabirajo čebele za zimo zaloge strdi in obnožine, je povod njeno družabno življenje. Sršeni in ose nabirajo živež le za svojo za-

Cvetni praški: solnčnice, buče, narcise. (Velikokrat povečano.)

lego, ne pa tudi zaloge za zimo, ker je ne potrebujejo; saj vse čez nekaj časa poginejo. Pri čmrljih, osah in sršenih preživijo le oplojene samice, toda v zimskem spanju, tako da ne rabijo nobenega živeža. Čebele pa ne spe čez zimo, marveč se gibljejo, rabijo torej tudi v tem času živeža. Tako so prisiljene, da pripravijo za zimo zadostne zaloge. Ljudstva, ki niso nabrala za zimo dovolj živeža, poginejo, ako ga ne doda čebelar sam. Nadalje treba tudi nekaj časa preživljati samce, trote, dočim se samci sršenov, os, čmrljev i. t. d. preživljajo sami s tem, da si nabirajo hrane zunaj. Ker živijo čebele družabno in so vsled medsebojnega varstva številnejše kot sršeni i. t. d., rabijo tudi razsežen in z obilnim cvetjem obdarjen kraj. Množine nektarja in cvetnega prahu, ki ga morajo nakopičiti, kakor tudi dannadan zaužiti, so v primeri s tako majhno živalco čuda velike.

Čebele obiskujejo cvetlice, da tam dobe potrebni živež. Obenem pa izvršujejo oploditev, brez katere je izključena tvorba semena, in s tem razmnožitev rastline. Rastline potrebujejo torej čebele, kot najbolj razširjene žuželke, za svoj obstanek. Sicer bi se pomnoževale tudi brez njih, a sčasoma bi degenerirale in izumrle. Da si pa zagotovijo obisk čebel, oz. žuželk, morajo tem nekaj nuditi. Vabijo jih z nektarjem in s cvetnim prahom. Vrhutega služijo rastlinam v to svrhu tudi še lepi, vabljivi cveti in čarobni vonj. Pri čebelah pač cveti ne pridejo v poštev, ker so bolj kratkovidne — tembolj pa ima zanje pomen — vonj. Vseh navedenih vabilnih sredstev pa pri vsaki rastlini ne najdemo. Nekatere lepo cvetijo, a ne medijo, druge zopet imajo neznamenit cvet, a se kar cedijo medu, kakor vinska trta ali lipa. Sicer pa so vonj, vabljivi cvet in nektar pogosto združeni.

So pa tudi rastline s krasnim cvetom in čarobnim vonjem, a brez nektarja, brez cvetnega prahu. Sem spadajo vse takoimenovane kulti-

virane ali žlahtne cvetlice, kakor vrtnica, klinčki, vijolice in še mnogo drugih, katerih število vedno raste. Vsako leto prinese tudi navadno kako novo cvetlico, ki so jo vrtnarji vzgajali iz divje. S primerno vzgojo je možno vplivati celo na cvet trnovljice, črešnje, gloga, da postane poln cvet. Omenim le grme, ki so v kras vsakemu vrtu, kakor glog (Crataegus), Prunus padus in Prunus tribola; vsi cveto v lepih, polnih cvetih. Ako primerjamo cvet navadne z onim žlahtne cvetlice, zapazimo ob prvem pogledu razliko. Divja vrsta ima le majhno število cvetnih listov (5 – 8) in je le navadnih barv, dočim vidimo pri požlahtnjenih poln cvet, cvetne liste različne oblike in barve. Prašniki s prašnicami so potemtakem popolnoma skriti. Pogostoma se tudi razvijejo iz prašnikov cvetni listi. V takih cvetih potem manjkajo prašniki popolnoma.

Preureditev cveta na ta način bi bila za cvetlico poguba, ako bi bila vezana še nadalje na lastno pomnožitev. Toda za to skrbi vrtnar. Ona torej ne rabi oploditve od strani čebel ali čmrljev, torej tudi ne žlez za izločanje nektarja. Požlahtnjene cvetlice torej ne medijo in ne pridejo v poštev kot živiteljice naše čebele.

Izboljšanje čebelne paše.

P. Močnik.

(Nadaljevanje.)

4.

Kateri čebelar si ne želi mnogo strdi, četudi je paša še tako neugodna in slaba? Seveda ni v naših močeh regulacija vremena in s tem vpliv na proizvodnjo nektarja v cvetlicah, pač pa vsaj nekaj lahko storimo — izboljšamo čebelno pašo, sejemo rastline, ki medijo. Toda samo radi strdi sejati rastline, to bi prišlo predrago. Vsled tega moramo izbrati pač take, ki so obenem tudi ali za človeško uporabo, ali pa služijo v gospodarske namene. To le nam nudi garancijo, da se nasejejo obširni prostori in s tem doseže razsežnost nabirališč, ki jamčijo dobro pašo. Dosedaj se sejejo sledeče medunosne rastline:

- a) za človeško uporabo: grah, fižol, ajda, krompir, mak, kumare, leča;
- b) v gospodarske namene: navadna travnična detelja, grahora, graščica, lan, buča, bob.

Premalo znane so še rastline, ki bi jih lahko sejali kot krmilo: facelija, razne detelje (bela, inkarnatna, švedska, medena), esparzeta, volčji bob, seradela, goričica. Posebno lahko bi rastle povsod razne vrste detelj, poleg navadne detelje, katere nektar čebele vsled dolgega in ozkega cveta ne morejo srkati, in je tako prepuščen le dolgim jezikom — čmrljev. Velike zaloge medu si naberejo čebele na vresju, na ajdi, ker rasto te rastline v množinah; po vsem drugem cvetju dobe le malo, toliko, da je izboljšana aroma nabrane strdi, a odločilne druge cvetlice niso.

Da se pa medunosne rastline udomačijo in razširijo, treba dela in pouka od strani čebelarjev. Ravno čebelarji sami bi morali prvi začeti! Ne čudimo se potem drugim, če se obotavljajo — ko mi sami ne ukrenemo ničesar za napredek. Tukaj bi se delo podružnic izkazalo jako hvaležno. Vsako leto nekaj kilogramov semen, ki bi jih podarili ali kmetom-čebelarjem ali drugim razumnikom v zasete. To bi zmogla v lasten prid vsaka podružnica. Vraga, da bi ne bilo posnemalcev!

5.

V vsakem kraju se nahajajo nerodovitni prostori, kakor groblje, meje, skaloviti bregovi, po katerih raste razno ničvredno grmičje ali pa kateri sploh niso obrastli. En kilogram akacijevega semena (*Robinia pseudo acacia*) za 1 K 60 vin. zadostuje, da vzklije na neštetihih prostorih novo življenje! Tupatam kako zrnce, čez nekaj let pa bi imele čebelice meseca majnika ali junija nov vir — sladkosti. Pokrajina bi postala ličnejša, lastnik pa bi vrhutega brez stroškov prišel do drv. Les od robinije (ali akacije, kakor ji povsod pravijo) glede trpežnosti ne zaostaja za hrastovim. Tudi listje se kot krma da porabiti.

6.

Med zeljem, peso, fižolom, krompirjem, okrog koruze ali drugega žita bi tuintam kaka solnčnica ne zmanjšala pridelkov, obenem pa koristila ne samo čebelam, ampak vsakemu, ki bi jo gojil. Solnčnica cvete julija. Razločujemo dve vrsti, navadno poljsko, z le eno veliko cvetno glavo, in mnogocvetno, ki ima več manjših cvetnih glav. Solnčnico porabimo lahko v o. Seme da jako drago, okusno olje, nadalje je jako izdatna piča zu kuretino in prašiče. Liste slastno jedo kunci (domači zajci), in s stebлом si lahko skuhamo — kavo!

Usmilite se čebel v vojski se nahajajočih
tovarišev-čebelarjev!

Resnici na ljubo.

(Dalje.)

Naš čebelarski starosta, gospod Ivan Sajevec iz Stare vasi pri Postojni, izvaja:

»V zadnji številki. »Sl. Čebelarja« je dolga kritika Alberti-Žnideršičevega panjú. Ko g. dopisnik omenja onega »izkušenega« čebelarja, ki mu je pod ceno prodal dva albertijevca, da bi mu ne bilo treba tako neusmiljeno ravnati s čebelami, mi je prišel na misel neki tudi »izkušen«

čebelar iz Logatca, ki je dobil nekega leta od c. kr. kmetijske družbe brezplačno dva panjú Dzierzonovega sistema. Dejal je v vsakega po en močan roj, in sicer kar na prazne satnike. Čebele seveda niso vedele, kaj hoče njihov gospodar s tistimi remeljci, in so jo urezale kar po svoje, podolgem in počrez. Ko pa pride čas izpodrezovanja, se je naš čebelar jezil nad panjem, češ, da tistih remeljnov ni treba, ker ga le ovirajo v izpodrezovanju. Izmetal jih je iz panjú in bil je v napredku zopet tam, kakor njegovi pradedje.

Oprostite, g. urednik, nekoliko osebne. Čebelarim že 42 let, preživel sem že dve zamrli čebelarski društvi, videl že mnogo panjev, raznovrstnih sistemov. Priliko za to sem imel na razstavi avstro-ogrskih in nemških čebelarjev v Celovcu, svetovni razstavi na Dunaju, na čebelarski razstavi v Celju, kjer sem bil celo (čeprav morebiti nezasluženo) odlikovan s častno diplomo. Povsod je bilo za radovednega in ukaželjnega čebelarja dovolj vsakovrstnih panjev in potrebščin.

Videl in izkusil sem torej dovolj za svoje preprosto čebelarstvo. Kaj naj torej rečem, kateri panj je za sedaj najboljši? Odgovor na to izvolite posneti iz naslednjih vrstic.

Spočetka sem čebelaril v kranjičih, potem sem kupil 30 Dzierzonovih panjev, ki se opravljajo od zgoraj, in katere rabim še danes. Potem sem začel z gerstungovci ter sem si jih ščasoma omissil 41. Menil sem, da ostanem pri njih, kljub mnogim pomanjkljivostim. Ena glavnih napak je pač ta, da čebele v njih delajo veliko preveč trotovine. Ko je prišel v javnost Albertijev panj, sem ga opazoval nekako bolj mrzlo. Zdel se mi je prevelik, nepripraven in predrag; nisem mislil, da bom kdaj čebelaril v njem. Ko sem pa pozneje bral in slišal od več strani panj hvaliti, sem se odločil z neko nezaupnostjo, da si kupim za poizkušnjo par takih panjev. In glejte! Uspeh je bil tak, da sem jih takoj drugo leto napravil 10 in zatem zopet 15 itd., tako da jih imam sedaj 35 — seveda obljudenih. In ako Bog da, jih bom napravil to zimo še kakih 15.

Oprostite, g. urednik! Zašel sem nekoliko od svojega namena. V naslednjih vrsticah hočem omeniti svoje mnenje o kritiki g. Podgornika. On zahteva od dobrega panjú pet lastnosti. Ker pa pri Alberti-Žnideršičevem panju tri glavne lastnosti priznava, s tem svojo kritiko že sam pobija. Pomanjkljivosti, ki jih razklada, so postranskega pomena in jih ima več ali manj vsak panj.

Tretja lastnost dobrega panjú, pravi g. dopisnik, mora biti, da se dá v njem brez posebnega nadlegovanja čebel vsako delo lahko in hitro opraviti. To se kaj lepo bere, ali dejansko pa pri nobenem panju ne gre tako gladko. Kaj on od albertijevca v tem oziru zahteva, ne razumem. Saj se še roj z drevesa ne da spraviti brez nadlegovanja čebel. Kaj pa šele prepeljavanje v pašo po 8 ur daleč in po slabih potih, prevešanje istih itd.! Tu ni drugega pripomočka, kakor da pridevamo panju nekoliko tistega dragega zelišča, ki se imenuje »potrpež-

ljivost«, pa gre vse. Da bi se pa v katerem drugem panju delo laglje in hitreje izvrševalo, zelo dvomim. Edino zamudno je iskanje matice, drugo je vse hitro opravljeno. V kakem drugem panju se pa matica tudi ne najde prej.

Četrta dobra lastnost panjů, pravi g. dopisnik, bi bila, da se da po potrebi zožiti. Ne vem, čemu bi bilo še to nepotrebno nadlegovanje čebel? Kdor čebelari z močnimi ljudstvi in bolj na veliko, se ne bo pečal s takimi malenkostmi.

Kakor vidite, g. urednik, sem jaz po svoji petletni izkušnji zelo vnet za Alberti-Žnidersiščeve panjů. Ni izključeno, da bi se ne dala kaka malenkost pri tem panju popraviti, a **v bistvu ga še dolgo ne bo prekosil noben drug panj.**

S čebelariskim pozdravom! «

Gospod Al. Ž. pravi: »V enako naslovljenem članku pozivlja g. Fil. Podgornik, da mu povedó oni, ki čebelarijo z Alberti-Žnidersiščevim panjem, kako se v istem opravljajo razna opravila. Dopisnik trdi, na temelju dveletnega čebelarjenja v Alb.-Žn. panju, sledeče:

- a) v tem panju se ne more vsakega dela lahko in hitro opraviti,
- b) ta panj se ne da zožiti.

Jaz čebelarim v Alb.-Žn. panju 3 leta in imam, ker čebelarim sedaj še kot začetnik, radi svojega poklica v prvi vrsti le, da se v čebelarjenju izučim, tudi 1 ameriški panj in več eksportnih panjev. Alb.-Žn. panjev sem imel prvo leto 1, drugo 3, letos 5. Imel sem 2 leti tudi kmečki panj. Opozarjam, da sem »Slov. Čebelarja« skoz ta tri leta pridno večkrat prebiral in se pečal tudi s teorijo, s čitanjem raznih knjig. Vedno sem imel pred očmi le Alb.-Žn. panj in izkušal po navsvetih, ki so se mi zdeli pametni, ta panj opravljati in si pomagal pri tem s svojimi, sicer še pičlimi izkušnjami.

Toliko v vpoštevanje pri dolenjih izvajanjih, koje bom razvil, zasledovaje one g. Podgornika.

G. P. ni čebelaryl 2 leti z Alb.-Žn. panjem, ker je počel maja 1914 in končal sept. 1915, in to se mora šteti komaj za eno čeb. leto, in ni čuda, da se je za enkrat poizkus ponesrečil. To bi moral bolj vpoštevati, ako hoče postaviti Alb.-Žn. panj v ono dolgo vrsto panjev, ki imajo nekaj dobrih in nekaj slabih lastnosti.

Toda pustimo to, ker ni namen teh vrst braniti izuma Alb.-Žn. panjů, ki sicer g. Žnidersišču samemu ne ugaaja, a vendar čebelari kot umen čebelar najbrže s precejšnjim uspehom že več let skoro le v tem panju.

G. P. je leta 1914, v katerem so se po poročilih v »Čebelarju« skoro povsod čebele nenavadno hitro razvijale, ogrebel v en panj tri roje, v drugi dva, in te roje še posebej tako, da sta v vsakem panju po dve družini vsaka zase razvili svoje delovanje z ono silo, kot jo ima čebelna družina že po naravi, ko se nastani v novem bivališču. Ko je

doseglo to delovanje vrhunec, sta bili družini združeni. Ni čuda, da je ta združena družina rojila, ko je meni lani rojil panj Alb.-Žn. potem, ko sem že pobral iz njega črez 15 kg medu, ter je roj tehtal nekaj črez 2 $\frac{1}{2}$ kg. Ni torej v panju vzrok rojenja, ampak ker sta bili 2 družini združeni, in ker je lani bilo pač tako leto, ki je dajalo tako pašo, da je bila vedno matica dražena k valenju jajčec.

Posledica tega je bila, da se v tem panju tudi ni moglo listati, ker je bil s čebelami prenapolnjen in bi moral po mojem mnenju dobiti še 3. vališče po ameriškem vzorcu.

V tem slučaju bi se čebele razredčile in se ne bi gatile v prostor izvlečenega satja v taki meri, da bi ovirale listanje.

G. P. je pri pregledovanju v letošnji pomladi dobil okvirje pritrjene na palčice in med seboj zvezane. Prvo se mi zdi nemogoče, ako so se v jeseni, ko vendar ni toliko čebel, sate očistili. Jaz nisem našel tega še dosedaj v treh pomladih. Pritrjeni sat pa se prav lahko reši, ako se z dletom, ki se vprè kot vzvod pod sat, počasi dvigne. Ako se napravi s tem, da se odmakne sate, prostor, potem more trdna roka pregledati spomladi vse sate v en četrt ure in še poprej prav natančno, ne da bi kaj zaječalo in zahrustnilo.

Težav pri prevešanju, ki jih opisuje g. P., tudi ni zakrivil panj, ampak to, da je g. P. prevešanje prepozno izvršil. Ako je bil tako srečen, da mu je pomladansko resje medilo, potem bi bil moral prve dni maja že pridno rabiti točilo. Jaz sem se v teh treh letih, kar čebelarim, prepričal, da čas prevešanja odloči letino v Alb.-Žn. panju. Imel sem priliko opazovati vsak mesec po enkrat 2 čebelnjaka dveh bližnjih čebelarjev, ki imata vsak črez 10 Alb.-Žn. panjev. Eden čebelarjev je na vse strani zaposlen, eden je pa vedno pri domu. Čebelnjaka imata enake predpogoje glede paše in vremena in sta komaj par kilometrov oddaljena drug od drugega.

Čebelar, ki je zaposlen in ki je vsa 3 leta vsled tega pozneje prevesil, ni imel skoro nič medu, a drugi, ki je prej prevesil, je imel precej opravila s točenjem. Prvi čebelar, ki ima mnogoletne izkušnje, mi je tudi priznal, da je pri njem prepozno prevešanje vzrok, da nima letine.

Jaz sem prevesil rajši vedno poprej nego pozneje, ako je bilo le upanje, da bo po prevešanju par dni dobra paša. To sem storil 600 m nad morjem v Istri, kjer je pozna pomlad, vedno prve dni maja, in ker ni poprej znatne paše.

Prevešanje je g. P. prepozno izvršil, in raditega je bilo gotovo vse zadelano z novimi voščinami, in so bile napolnjene z medom. Ta okolnost, posledica prepoznega prevešanja, je napravila toliko težav, a ne Alb.-Žn. panj. Zraven tega se je vršilo prevešanje ob 6. uri zjutraj, ko je preveč čebelic doma. Jaz sem vedno opravljal panji med 10. uro dop. do 2. pop. in vpošteval vedno pri tem, da je bil v tem času izlet na vrhuncu. V tem slučaju so čebele tako vdane svojemu delu, da se mnogokrat niti zmenile niso za motenje in so opravljale svoja opravila ne-

moteno dalje tudi na satu, ki sem ga imel v rokah, ter od njega odletale na pašo.

Pod temi pogoji se gnetejo čebele po sprednji steni, da ni mogoče satu vložiti med kvačice.

G. P. pravi, da je pri drugem panju, katerega je prevešal ob 9. uri, matico kmalu našel. Najbrže jo je našel kmalu, ker je bilo manj čebel. Drugače se mu je pa slabo godilo le zavoljo prepoznega prevešanja.

Iz tega dejstva izvira tudi posledica, da je najbrže pri mečkanju ena matica umrla, in je zagospodarila trotovka.

S tem sem g. P. povedal svoje mnenje, in mislim, da on ni podal dovolj gradiva, da bi se moglo soditi, ali se ne opravljajo dela v Alb.-Žn. panju prav z lahkoto. Meni je dosedaj delala težave pri tem panju le okolnost, da nimam rezervnih satov, da bi jih postavljaj takoj v panj, kadar točim med iz medišča. Ko se vrnem po točenju z izpraznjenim satovjem, se čebele res gnetejo pred satovjem, katero vkladam, ker se obešajo na stene in postanejo tudi hude. Zato je treba imeti najmanj za eno medišče satovja v rezervi.

Glede zoženja ni veliko skrbi. Kdor vzimi dobro družino, temu ni treba misliti na zoženje. Ako je bila družina slaba, ali ako je spomladi slaba paša, in se razvoj čebel v Alb.-Žn. panju ustavlja, potem naj se ravna po nasvetu g. Miloša K. (glej št. 2. in 3. lanskega »Slov. Čebelarja«).

Imeti mora v rezervi na dva Alb.-Žn. panjū po enega eksportnega, in ta mu bo dajal novih »marškompanij«, ako hoče čebelno družino spraviti do one moči, ki je potrebna za popolno izkoriščenje najboljše paše v kraju, kjer je čebelar.

Jaz sem to poizkušal letos z velikim uspehom. Po pravici povedano, vedno sem mislil, kako bi se dalo vališče zožiti, ker sem o tem zoženju vedno čital po knjigah in tudi v »Slov. Čeb.« Vendar pa nisem nikdar ničesar poizkusil v tem oziru in nisem opazil nobeno leto, da bi se čebele ne razvijale lepo spomladi, ko so zimo pri precej hudem mrazu izvrstno prestale. Mogoče, da zoženje v Alb.-Žn. panju v normalnih razmerah ne bo niti potrebno.

S temi izvajanjem upam, da sem rešil stavljeno si nalogo, in da bodo z menoj soglašali vsi oni, ki so se odločili opustiti vse druge panji in čebelariti le v Alb.-Žn. panju. Ta daje največ medu ter more in mora postati našemu narodu vir bogastva. Kar je Čehom sladkorna pesa in tvornice za sladkor, to naj postane nam Alb.-Žn. panj, ki je od vseh panjev najbolj sposoben, da industrijalizira pri nas čebelarstvo.

Upam, da bo po vojski z Alb.-Žn. panjem, ki napravi med tem časom še kak napredek, nastala v našem čebelarstvu nova doba s tem, da se bodo iskale in morale najti poti, da bo isto v našem narodu važnejši gospodarski faktor, kot je bilo dosedaj. — Do tedaj pa naj nam usoda obvaruje naše drage čebelice pred šibo vojne!«

C. kr. poštni nadoficijal, gosp. J. Kosi iz Celja, izjavlja:

»Ko sem pisal v št. 6–7 lanskega »Čebelarja« članek z naslovom »Razmišljanje«, pač nisem mislil, da bo posredni povzročitelj tako ostre debate, kot se je sedaj izcimila iz njega z ozirom na Alberti-Žnideršičev panj. Četudi so take debate morebiti vobče neprijetne, imajo vendar lahko dobre posledice, česar se nadajam tudi tukaj. Kar pa se tiče moje malenkosti, moram reči, da sem je vesel, zakaj začel sem na podlagi tega panjů svoje čebelarstvo razširjati, in mi je torej ljubo, slišati o njem kolikor mogoče mnogostranska mnenja.

Sicer pa sem panj že sam toliko preizkusil, da se mi je priljubil, in me ne spravi nobena kritika lahko od začrtanega si pota.

Izpodtikati se nad vsako malenkostno hibo, skoraj ne kaže, še manj pa čakati na to, da bo kdo iznašel najboljši panj, ker to bi bilo pač predolgo in najbrže zaman, in sem vsaj za svoj del prepričan, da še ni matere, ki bi takega izumitelja rodila. Rajši odstranim ali oblažim hibe sam, kolikor pač morem in znam. Sicer pa je odvisno veliko od spretnosti čebelarja samega, kako mu gre delo izpod rok.

Opravilo v tem panju mi vobče ni delalo nobenih težkoč, le edino odstranitev matične mreže v jeseni. Sploh mi ta pločevinasta mreža ne ugaja, kakor menda tudi čebelam ne, ker jo tako zamažejo. V svojem paviljonu sem uporabil rajši lesene mreže z okroglimi paličicami, ki jih pa obdam s primernim okvirjem, ker so sicer v dolžini, kakor so v prometu, za ta panj prekratke. Drugi prostor pa izpolnim z ločilnimi deščicami. V jeseni, ko medišče izpraznim, pokrijem mreže z ruberoidom primerne velikosti, na kar pride, seveda pozneje pri vzimljenju, še slavnica, papir ali kakšna druga primerna tvarina.

Moje prevešanje je kaj preprosto in enostavno. Prevešam vedno v lepem vremenu, ko je veliko čebel zunaj. Mirno odmaknem okvirje, toliko, da lahko prvega izvlečem, ter potisnem sat za satom s pokrito zalego iz vališča v enakem redu v medišče s čebelami vred. Le mimogrede pogledam sat na obeh straneh radi matice, ker ta je sedaj v zaleganju in nima na pokritih satih ničesar opraviiti. Sate z odprto zalego pustim v vališču, in na tistem, kjer je najmlajša zalega, najdem navadno matico mirno kobacati od celice do celice. Teža potisnem sedaj na sredo vališča in mu pridam še na vsaki strani po en sat z odprto zalego. Da sem pustil v vališču še dva sata z zalego, ima to dobro posledico, da mi matica ne sili v medišče, in da čebele, ki sem jih prevesil, četudi se v prvem trenutku čutijo brezmatične, ne nastavijo matičnjakov. Ščasoma se razvije glavna paša in če je ta dobra, prevesim ostale tri sate. Do tedaj je postala zalega zrela, bo v medišču kmalu izlezla, in čebele bodo sate napolnile z medom. Mesto teh pa denem iz medišča medene sate v vališče. S tem pa sem matici omejil zaleganje.

Prevešanje gospoda Miloša K., ki ga opisuje v svojem članku »Napredujmo«, se mi dozdeva mučno in pravi križev pot za čebele, ki,

pometene z enega sata, dirjajo na drugega, odkoder se jih zopet pomete.

Tudi rezanje trotovih glav menda ne bo spadalo k napredku. Gospod K. piše, da ima s tem korist, da mu troti skoraj nič ne pojedjo.

Ali ni to napačno mnenje? Trot požre največ kot ličinka. Saj se pa tudi temu primerno hitro razvija in postane v nekaj dnevih iz majhnega črvička velik črv. In ko je že dorastel ter težko pričakuje časa, da zagleda luč sveta, pride čebelar z dolgim črevljarskim nožem in mu odreže glavo. To naj bi še bilo. Ali kaj sedaj? Čebele hitro izvlečejo mrtva trupla in osnažijo celice. Matica pa prikobaca in takoj zaleže zopet trotovino, ki začne zopet žreti, da postane iz majhnega črvička velik črv, ki pa tudi ne bo dočakal veselja, gledati božji svet, ker ga čaka črevljarski nož. Ali je to dobiček? In tisto delo! Bela brozga teče iz sata, čebelarju pa se želodec obrača, če ima slabega — brrr!

Devati čebelam cele medstene, trotovega satovja v panju le toliko trpeti, kolikor je potrebno, in te mesarije ne bo treba.

Pomisli pa je še treba, da se bo začetnik najprej lotil tega dela, ker se tako toplo priporoča. Ker pa še ni praktičen, mu bo šlo delo le počasi izpod rok. Morebiti se bo lotil dela celo v neprimernem, hladnem času. Ali se mu ne prehladi lahko čebelna zalega? Ali nimamo že dovolj gnilobe?

(Dalje.)

Čebelarji, ali ste že poravnali članarino? Ako je še niste, storite to takoj!

Napredujmo!

Miloš K.

(Konec.)

Redimo matice!

Več let sem si belil glavo, kako bi mi bilo mogoče rediti matice na najcenejši, najpreprostejši in najuspešnejši način. Veliko sem bral in tudi poizkušal v ta namen. Odkrito povem, da so se mi razni poizkusi ponesrečili. Vsi strokovnjaki priporočajo, da se morajo rediti matice le z matično hrano, ki je mleku podobna in se nahaja v matičnjakih. Rezal sem take matičnjake in se trudil, a z uspehi sem bil nezadovoljen.

Ko me je prignala potreba, da sem začel delati umetne roje, mi je šinila nova misel v glavo. Poizkušaj v malem to delati! Iz starih kraničev sem napravil male panjičke za štiri male okvirčke z razdaljo kakor v navadnih panjih. Ti panjički so podobni panjičkom, v kakršnih otroci redijo čmrle. Odpirajo se zgoraj, imajo 4 okvirčke s satovjem, malo žrelce z bradico, da notri lahko potisnem plehnato koritce. S tem koritcem lahko žrelce popolnoma zaprem.

V takih panjičkih sem lani¹ prezimil nekaj matic. Ker je bilo notri le malo čebel, mi jih je mraz pokončal, ostala sta mi samo dva živa. Letos sem vzel 8 takih panjičkov. Da bi mi jih mraz ne pokončal, sem jih spravil v klet na polico, kjer je vedno po 7⁰ toplote. Iz omenjenih dveh panjičkov sem letos dobil 12 izprašenih matic. Napravil sem z njimi še tri majhne roje, da je bilo torej 5 panjičkov. Znano je, da se večkrat ne vrne domov matica, ko gre na prašenje. Pa tudi izprašene matice gredo v začetku še večkrat na izlet. Pravijo, da jih pokončajo tiči in neki požrešni metulj.² Koliko je resnice na tem, tega ne vem, vem pa, da sem pri pregledu dobil več panjev brez matice. Šel sem po matično kletko, poiskal v panjičku izprašeno matico in jo dal brezmatičnemu panju. Na ta način sem uporabil 10 izprašenih matic iz teh panjičkov. Ako bi ne redil posebej matic, bi imel 10 brezmatičnih panjev. Ko sem prvo matico odvezel panjičku, so čebele takoj nastavile iz jajčec matičnjake in izgojile novo matico. Tako so naredile tudi naposled. Te matice so delovale dobro, ker so bile oplemenjene z dobrimi troti. Ali ni to tudi uspešen napredek? Tudi teh panjičkov se ne sme zanemarjati; treba jih je krmiti in postopati z njimi, kakor z velikimi panji. Ker se izprašene matice tudi lahko prodajo, imamo tu preprost vir novih dohodkov.

Alberti-Žnideršičevi in eksportni panji.

V zadnjem Čebelarju berem, da nekateri niso zadovoljni z Alberti-Žnideršičevimi panji. Baje sam izumitelj g. Žnideršič ni z njimi povsem zadovoljen. Jaz ostanem pri trditvi v prvi svoji razpravi, da so eksportni v zvezi z Alberti-Žnideršičevimi panji, panji bodočnosti. Preden prestopim k stvarni kritiki teh panjev, blagovolite mi, gospod urednik, navesti neko malo epizodo.

Znano je, da se na Primorskem ljudje zelo bavijo s sadjerejo. V okolici Gorice lupijo češplje, jih z žveplom prekadijo in na solncu sušijo. Radoveden, kako se to delo opravlja, stopim v neko hišo, iz katere se je razlegalo žensko petje. Ženske so lupile češplje in prepevale. Čudil sem se, kako jim gre delo hitro in spretno od rok. Z zakrivljenim, tankim in malim nožičem je bila namah olupljena češplja. Jaz sem ženskam odkritosrčno povedal, da bi si ne zaslužil niti slanega kropa s tem delom.

»Mi pa si zaslužimo hrano in po tri krone na dan,« — mi je povedala ena.

»Koliko jih pa more olupiti ena ženska na dan?«

»Po 120 do 150 kg,« mi pojasnijo.

Zamišljen sem odšel. S tako malim orodjem si ljudje služijo kruh! Imamo pa še manjše orodje, z imenom igla, s tem si še več ljudi služi kruh, in sicer z umetnim delom.

¹ Naj se vpošteva, da je bil članek pisan pred novim letom. — Op. uredn.

² O takem »metulju« še nisem nikoli slišal. Najbrže imate, gospod Miloš, v mislih sršena; ta lovi matice v zraku, kakor sokol ptiče. — Op. uredn.

S tem sem hotel dokazati, da moramo imeti spretnost in znanost, če si hočemo prislužiti košček kruha s kakim orodjem. Naši panji za čebele so tudi orodje. Tudi za to moramo imeti spretnosti in znanosti, drugače si ne bomo zaslužili niti kropa. Torej učiti se, izkušati, premišljevat, pridno delati. Izkušnja je najboljši mojster!

Imamo razne vrste panjev. Amerikanski sistem mi jako ugaja, delo z njimi je silno preprosto in lahko. Kljub temu imajo eno veliko napako, da ne maram čebelariti z njimi. Ti se odpirajo zgoraj, radi česar zahtevajo preveč prostora. Kdor želi rediti v svojem čebelnjaku na malem prostoru veliko čebel, za tistega je ta sistem neporaben. Albertijevi panji se odpirajo od zadaj in se lahko skladajo po dva in še več drug na drugega. Jaz imam na albertijevcih zložene eksportovce. Res je, da je delo v albertijevcih bolj nadležno, zlasti radi tega, ker prilepijo čebele okvirje na strop in rešetko, ali to je tako mala ovira, da ne pride v poštev. S svojo ostro sabljo odstranim to oviro v par sekundah. Res je tudi, da se pri premikavanju okvirjev zmasti kaka čebela, zlasti kot začetnika me je srce bolelo radi tega. Sedaj imam že tako spretnost in vajo, da pokončam malo čebel. Ako vpoštevamo, da dobimo iste uspehe v albertijevcih kot v amerikancih, moramo dati prednost prvim z ozirom na prostor. Drugih podrobnosti ne morem opisovati, ker glavno sem že pojasnil pri prevešanju, vse drugo se pridobi pri delu in izkušnji.

Povedal sem že tudi, da so albertijevci v tesni zvezi z eksportovci. Kdor ima prve, mora imeti tudi druge. Albertijevcev ne puščamo rojiti, da nam dajo mnogo medú; z eksportovci delamo lahko umetne roje, da priredimo nove matice in več čebel, pa tudi medú, ako je kaj paše. Poglavitno je pri obeh, da imajo isto mero okvirjev. Lani sem z zalego eksportovcev okrepčaval albertijevce, ker sem tem odvzel zalego z matičnjaki, letos ni bilo tega treba, ker niso imeli matičnjakov. To je pri narejanju rojev velike važnosti.

Tudi eksportovci imajo svojo dobro in slabo stran. Ugajajo mi zlasti radi tega, ker so zbiti iz navzkriž ležečih žaganic, da razpoke ne škodujejo; da se odpirajo spredaj in zadaj radi snage; da se potisne korito skoz žrelo radi pitanja in napajanja z vodo; da so dovolj veliki za združevanje velikih družin, in so radi tega dovolj gorki. Nasprotno je zapiranje od zadaj z vijaki neprijetno in dolgotrajno. Jaz sem to napako odpravil s tem, da sem vijake odstranil in privil po eno kljukico spodaj in zgoraj radi držanja pokrova. S svojo sabljo odstranim tudi notranje napake — in tako sem z albertijevci in eksportovci sedaj popolnoma zadovoljen.

Vsaka vrsta panjev ima svojo dobro in slabo stran. Panji niso krivi, ako ne dobimo uspehov, pač pa smo krivi mi, ker jih ne znamo pravilno uporabljati; v drugo vrsto pride šele paša.

Kako spravljamo satovje.

Umni čebelar vestno in skrbno spravlja satovje. Čebele imajo veliko dela in truda, pa tudi medu porabijo veliko, preden napravijo satovje. Zato

je človeški um prisilil čebele delati satovje na okvirje, ki jih lahko spravi. Ako damo čebelam že izdelane sate, jim prihranimo s tem delo in trud. Matica takoj začne vanje staviti zalego, in čebele pridno nosijo v nje obnožje in med. Ako je v panju mlada in rodovitna matica, je pri dobri paši v kratkem času panj poln čebel. Povedal sem že, da so letos moji umetni roji v 28 dneh bili polni in sposobni že drugič za napravljane umetnih rojev. Ako bi naprej vedel, da bo narava tako neusmiljeno odpovedala pašo, bi jih drugič ne delal več. Ker tega nisem vedel, sem jih napravil nekoliko preveč. Za plačilo imam vse nove matice; osem rezervnih imam za vse slučaje. To je tudi nekaj vredno!

Letos je bilo z roji na jesen malo dela, ker so bili večinoma suhi kot poper. Mladih čebel je bilo dovolj, medu pa skoraj nič. Prazne sate sem deval v omarico na prostem. V omarico gre nad sto okvirjev. Ko je bila polna, sem dejal noter ponvico z žerjavico, nasul na žerjavico pest žvepla, zaprl vratica, jo pokril s plahkami in jo pustil tako eno uro. Med tem časom sem osnažil prazne eksportovce in jih pripravil za prazne okvirje. Napolnil sem eksportovce z okvirji, zamazal špranje z ilovico, zaprl žrela z zatvornicami in jih postavil v lepe vrste po štiri ali pet drug na drugega. Tako sem delal, dokler niso bili prekajeni vsi okvirji in postavljeni v prazne panji. Ker pa imam več izdelanega satovja kot praznih panjev, sem jih za silo spravil tudi v medišče albertijevcev. Tukaj niso sicer varni pred veččami, ali dokler traja mraz, morajo ostati tukaj. Spomladi jih bom zopet prekadil in spravil na varnejše mesto.

V skrbno zavarovanih panjih v čebelnjaku sem doslej obdržal izdelano satovje tako varno, da mi niso napravile večje nobene škode. Tukaj jih imam pri rokah, kar je velike važnosti zlasti pri prevešanju in narejanju umetnih rojev. Okvirje, ki imajo preveč trotovine, ločim od drugih. Te uporabim v slučaju dobre paše v medišču pri albertijevcih. Tem odvezam med, in te okvirje brez trotovine uporabljam pri eksportovcih ter jih nadomestim z okvirji s trotovino.

Razni čebelarji spravljajo satovje v zaboje, v seno in papir. Vse to sem tudi jaz poizkušal in opustil. Satovje je za umno čebelarstvo velike važnosti, zato sem to pojasnil.

Čebele moramo napajati.

Človek in živali potrebujejo vodo, kot živež. Kaj pomeni trpeti žejo, je že poizkusil vsak izmed nas. Čebele potrebujejo zlasti v vročini za svoj zarod obilno vode. Ako jim čebelar ne daje vode, si pomagajo s tem, da ližejo roso in hodijo pit na mlake in kjer jim je mogoče dobiti kaj vlažnega. Ali s tem tratijo in izgubijo veliko časa. Čas je pa za čebelarja ob času dobre paše velike važnosti. On mora gledati, da v tem kratkem času naberejo čebele veliko medu. Zlasti mlada zalega potrebuje veliko vode. Mesto po med, morajo čebele letati daleč po vodo, da ne trpijo same in zalega žeje. Umni čebelar jim pride na pomoč. Vsakemu panju vtakne skoz

žrelo, albertijevcem pa od zadaj pod gnezdo podolgovato plehnato koritce. Zvečer po izletu naliže nekoliko slane vode v koritca. Ako vidi, da jo čebele hitro posrkajo, jo je treba dati večkrat. Leta 1911., ko je medil gozd, so potrebovale toliko vode, da sem jim dal nekatere dneve po 6 l na dan. Ako čebele použijejo veliko vode, je tega čebelar lahko vesel, ker je takrat tudi dobra paša. Napajanje se jako izplača, zato ne smejo biti troški za koritca čebelarju odveč. Tudi sklede ali lesena koritca z mahom in vodo blizu čebelnjaka je dobro imeti, vendar koritca v panju so bolj priporočljiva.

Še to in ono.

Jaz se prištevam med one ljudi, ki radi berejo in poslušajo razne nasvete, a verjamejo in delajo le po lastnih izkušnjah. Tej lastnosti se imam zahvaliti za marsikaj. Iz mojih opisov je razvidno, da čebelarim drugače, kot drugi. V »Čebelarju« sem bral trditev nekoga, da se pokvari in skisa mlad in še nezadela med. Natočil sem poln lonec takega medu že v pričetku maja in ga obdržal do jeseni. Razlika med mladim in popolnoma dozorelim medom je ta, da je ostal mladi med jeseni tekoč, dozorel je pa kristaliziral ali se strdil. Po okusu in dobroti je ostal mladi med mnogo boljši od dozorelega. Odslej ne bom čakal več toliko časa zorenja; ko bom videl v satovju dovolj medu, ga iztočim, ker mi je tak ljubši od dozorelega.¹

Pri opazovanju pred žreli opazim matico iti iz panjů. Čakal sem jo nad eno uro, preden se je vrnila. Imela je že zalego in je bila torej že izprašena. Črez nekaj dni sem se hotel prepričati, kako napreduje. Panj je bil brezmatičen; dobim že tri dni stare matičnjake. Ta matica je bila potepenka in je hodila rada na izlete ter prišla sovražnikom v žrelo. Tako nastanejo brezmatični panji. Hitro sem uničil matičnjake in dal panju novo izprašeno matico.

V začetku avgusta opazim proti večeru živahno izletanje iz starega živalnega roja. Podobno je bilo ropanju. Pregledam panj, matice ni bilo v njem, mlade zalege nič in matičnjakov tudi ne. Tudi temu dam izprašeno matico in mir je nastal v panju. Brezmatični panji so krivi ropanja. Redimo pridno matice in s tem zavrnamo tudi ropanje!

Lani mi je dal Albertijev panj z najboljšo dvoletno matico 55 kg medu. Škoda se mi je zdelo, zamenjati jo z mlado; obdržal sem jo, in je srečno prezimila. Glede zalege je imela še vedno prvenstvo med albertijevci, glede medu pa njena hčerka, ki mi je štirikrat ušla v medišče. V gorkih in obljudenih panjih ostanejo stare matice še vedno rodovitne, mraz jim jemlje rodovitnost. V svojo korist prezimimo le močne plemenjake!

Opazoval sem, ako nastavljajo čebele matičnjake samo nad jajčki ali tudi nad ličinkami. Pri malih panjičkih z malo zalege je bilo to lahko opazovati. V 12 slučajih so nastavile matičnjake vselej nad jajčkom. Torej iz

¹ Kupcu pa nedozorel med najbrže ne bo ljubši. Če primerjate specifično težo zrelega in nezrelega medu, bodele pa vendarle dali prednost zrelemu medu. — Op. ured.

ličink ne nastavljaajo rade, to napravijo menda samo v sili, ako nimajo jajčec.

Vešče so nam čebelarjem neljube in hude sovražnice. Nanesejo na dnu panjů med odpadke maku podobna jajčeca,¹ iz teh se izležejo požrešne ličinke, ki razjedajo satovje, in maloživalne panjů tudi večkrat uničijo. Najboljša pomoč je, z grebljico večkrat ostrgati in posnažiti dno panjů, da nimajo ličinke hrane. Ko ličinka doraste, se rada zabubi na notranji strani panjů v kakem zavetju. Pri pogostem pregledovanju sem letos večkrat osnažil panj in pokončal na stotine bub in zvečer tudi vešč, ki so posedale na panjů. S tem sem se letos odkrižal tega mrčesa, da mi ni napravil nobene škode.

Gospod urednik, s tem končam! S tem sem izpolnil svojo obljubo. Želim, da bi tudi kak drug čebelar popisal svoje izkušnje. Take razprave nas bodo privedle do napredka. Človek, ki dobre izkušnje drži zase in jih ne privoščí človeštvu v prid, je podoben skopuhu, ki misli nesti na drugi svet svoj denar. Želim, da bi kdo drugi mojo razpravo ovrgel kot malo ali nič vredno ter nam pokazal kako novo in boljšo pot do napredka. Časi so hudi in strašni, a ne smemo kloniti duha, ostati moramo tudi mi delavni in hrabri do konca.

Čebelarski pozdrav!

Pozor!

Vljudno prosimo vse one cenj. čitatelje »Slov. Čebelarja«, ki so še na dolgu, da v najkrajšem času poravnajo svoj dolg. Vsled sedanjih razmer se tiskarske potrebščine silno draže. Ker pa društvo sedaj ne dobiva nobenih podpor, zato je navezano edino-le na naročnino in podporo svojih članov. Dolžnost vsakega zavednega čebelarja je, da tudi denarno podpira svoje glasilo!

Iz Gor. Trebuše. — Lanska čebelarska letina je bila pri nas prav dobra, to se pravi: Čebele so glavno pašo, ki traja tu nekako od srede maja pa do konca junija, izkoristile, ker jih je narava od srede marca dalje sama prav po pravilih špekulativno pitala z resjevim medom. Panji so bili do maja že zelo živalni. Vsako leto seveda ni tako. Rojev je bilo ravno prav, in reči moram,

¹ Ta temna, makovemu semenu podobna zrnca niso jajčeca voščene vešče, temveč iztrebki njene ličinke (črva), zakaj jajčeca so bela in tako majhna, da so s prostim očesom komaj, komaj vidna. — Op. uredn.

da sem prav zadovoljen, kar niso moji sosedje-čebelarji, ki čebelarijo v kranjičih in sodijo letino le po žetvi v jeseni. Imeli so skoraj prazne škatle. Seveda, kranjič je le za kraje s poletno, ali še bolje, z jesensko pašo. Te pa pri nas ni, ali pa v mali meri.

Prezimujejo pa čebele letos zelo slabo. Lani v oktobru je nastopilo deževje, ki je nehalo v novembru s snegom in mrazom do — 90 C. Za tem je prišel zopet dež in toplo, megleno, južno vreme, ki je vzdramilo čebele iz prvega zimskega sna, a solnčnega dne, da bi se mogle malo prašiti in se tako pripraviti za pravo zimo, ni hotelo biti. Čakati je bilo treba do 26. decembra. Ta dan so se naše ljubljenske po dveh mescih prvič zopet po volji kopale v toplih solnčnih žarkih. S tem dnem se je pričela prava pomlad. Sami topli solnčni dnevi! Zasenčil sem panji, a vse zaman. Čebele drve vun, saj cvete leska, teloh, resje. Napajališče oblegajo, kot da bi bil že april. Znamenje, da je že veliko zalege. Kaj bo? Koledar kaže, da smo šele 16. dne januarja, zima pa ne prizanaša! Da bi nastopila le kmalu, čez noč!

Naj povem še nekaj. Proti koncu maja sedim lepega, toplega dne okrog enajste ure pred čebelnjakom, ko nastane naenkrat v daljavi strašno grmenje topov. Slučajno je zakril isti čas mal oblak solnce, in oboje, grmenje in senca, je uboge čebelice tako zmedlo, da so se trumoma vračale s paše, misleč, da preti nevihta. Spoznale so kmalu svojo zmoto. Solnce je zasijalo, in zopet so veselo hitele na pašo, kjub temu, da se je treslo ozračje. Kasneje nisem opazil več, da bi se za tako »nevihto« kaj zmenile.

Dal Bog, da bi v l. 1916. utihnilo grmenje topov, da bi nam zasijalo zlato solnce miru!

Fil. Podgornik.

Štajerske podružnice.

Iz spodnještaj. čeb. društva. Vodstvo našega društva je prevzel po sklepu odborove seje dne 6. januarja t. l. podpredsednik gosp. A. Zdolšek, c. kr. sodnik na Laškem, ker sem podpisani potrjen k vojakom ter sem lahko prej ali slej poklican.

Toma Kurbus.

Pozor!

Tej številki smo priložili položnice, in vljudno prosimo cenjene bralce, da v kratkem poravnajo letošnje in nekateri tudi še zaostalo naročnino. Koroškim čebelarjem nismo priložili položnic. Ti naj blagovoliijo poslati naročnino po poštni nakaznici predsedniku koroškega čebelarskega društva gosp. Josipu Jekl, učitelj-voditelj v Apačah, p. Galicija, Koroško.

Upravništvo.

† **Frančišek Povše,**

komercialni svetnik, deželni in državni poslanec, predsednik c. kr. kranjske kmetijske družbe, častni član našega čebelarskega društva itd., je umrl v Ljubljani dne 4. januarja. Vsi časopisi so slavili ob njegovi smrti zasluge tega velikega moža. Cilj vsega njegovega mnogoletnega delovanja je bil pro-speh kmetijstva sploh. Koliko je storil za vsako panogo kmetijstva posebej, tega vsega nihče ne ve in ne more vedeti, zakaj blagi pokojnik je bil skromen in je delal tiho, pa neumorno. Naše društvo je prejelo po njegovem posredovanju potom kmetijske družbe marsikatero podporo, zato mu postavimo skromen, a trajen spomenik: Hvala mu!

»Čebelar.«

† **Frančišek Povše**

komercialni svetnik, deželni in državni poslanec itd.

† **Lojze Melišnik,**

krojač pod Lisno [pri] Velikovcu na Koroškem, načelnik čebelarske podružnice za Sv. Peter pri Vašinjah, tajnik slovenskega pevskega društva »Lisna«, je padel dne 4. junija na severnem bojišču za domovino. Bodi mu zemljica lahka!

P. Močnik.

† **Lojze Melišnik.**